

בבית המשפט העליון

דנ"פ 7541/18

לפני: כבוד השופט נ' הנדל

המבקש: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה לקיום דיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון
בע"פ 4444/16 מיום 10.10.2018 שניתן על ידי כבוד
הנשיאה א' חיות והשופטים: י' עמית ו-מ' מזוז

בשם המבקש: עו"ד אריאל עטרי

החלטה

מונחת לפני בקשה לדיון נוסף בפסק דינו של בית משפט זה בע"פ 4444/16 פלוני נ' מדינת ישראל (10.10.2018) (להלן: פסק הדין מושא הבקשה). בגדרו של פסק הדין נדחה פה אחד (מפי הנשיאה א' חיות ובהסכמת השופטים י' עמית ו-מ' מזוז) ערעורו של המבקש על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' סגן הנשיא י' צבן והשופטים ר' כרמל ו-ר' פרידמן-פלדמן) בתפ"ח 34828-01-14.

הליך קמא

1. עובדות המקרה, המבוססות על כתב האישום, פורטו הן בפסק הדין שניתן בערעור המדינה (ע"פ 4415/16 מדינת ישראל נ' פלוני (15.10.2017)), והן בפסק הדין מושא הבקשה. בקצרה יצוין, כי נגד המבקש הוגש כתב אישום המייחס לו ביצוע שורה של עבירות מין חמורות בקטינה (להלן: המתלוננת) אותה פגש במהלך עבודתו כנהג אוטובוס תלמידים, וביצוע של עבירת הדחה בעדות.

במסגרת הכרעת דינו, קבע בית המשפט המחוזי כי גרסתה של המתלוננת מעוררת קשיים, ואינה מתיישבת עם ראיות מהן עולה כי היא קיימה עם המבקש יחסים מיניים בהסכמה. עוד נקבע כי מכלול הראיות מלמד שמערכת היחסים המינית בין המבקש לבין המתלוננת החלה לפני שהמתלוננת הגיעה לגיל 16, אך לאחר שמלאו לה 15 שנים. בהתאם, החליט בית המשפט המחוזי לזכות את המבקש מחמת הספק מכלל עבירות המין שיוחסו לו בכתב האישום. עם זאת, קבע בית המשפט המחוזי כי מתמליל העימות שנערך על-ידי המשטרה בין המבקש לבין המתלוננת ביום 7.1.2014 (להלן: העימות), עולה בבירור כי המבקש ביצע עבירה של הדחה בחקירה. נקבע כי במהלך העימות, ניסה המבקש לשכנע את המתלוננת לחזור בה, ולהכחיש כליל את הקשר המיני ביניהם. עת יצאו חוקרי המשטרה מהחדר, ניצל המבקש את ההזדמנות כדי לבקש מהמתלוננת שתימנע מלהרוס את משפחתו, וכדי לומר לה כי ככל שתעמוד על גרסתה תהיה לה "פדיחה גדולה". דברים אלה – כך נקבע – מהווים הדחה בחקירה, ולפיכך החליט בית המשפט המחוזי להרשיע את המבקש בביצוע עבירת הדחה בעדות לפי סעיף 245(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

י"אמר כבר עתה, כי בכך נפלה טעות קולמוס, והעבירה בה הורשע המבקש על-פי הסעיף שהוזכר לעיל הינה הדחה בחקירה. עניין זה, הובהר ותוקן בפסק הדין של בית משפט זה מושא הבקשה.

בגזר הדין קבע בית המשפט המחוזי כי מתחם העונש ההולם בגין העבירה בה הורשע המבקש נע בטווח שבין מאסר על תנאי וקנס לשנת מאסר מאחורי סורג וברית. בשים לב למכלול השיקולים הצריכים לעניין, גזר בית המשפט המחוזי על המבקש מאסר בפועל החופף לתקופה שבה שהה במעצר (מיום 2.1.2014 ועד יום 11.7.2014), וכן 8 חודשי מאסר על תנאי וקנס בסך 3,000 ש"ח.

שני הצדדים ערערו על הכרעת דינו ועל גזר דינו של בית המשפט המחוזי. בהסכמה הוחלט, כי בית המשפט ידון תחילה בערעור המדינה על הזיכוי, ולאחר מכן בערעור המבקש על ההרשעה ועל העונש. ביום 15.10.2017, החליט בית משפט זה לדחות את ערעורה של המדינה, שכן לא הוכח מעבר לכל ספק סביר כי מערכת היחסים המינית בין המבקש והמתלוננת החלה טרם שמלאו למתלוננת 16 שנים. ביום 10.10.2018, נדחה ערעורו של המבקש, ובכך מתמקדת הבקשה שלפניי.

2. השאלה העיקרית בבקשה זו היא האם הדברים שנאמרו על-ידי המבקש בעימות מהווים עבירה של הדחה בחקירה לפי סעיף 245 לחוק העונשין?

לאחר בחינת טענות הצדדים וחומר הראיות, הגיעה הנשיאה א' חיות, אליה הצטרפו השופט י' עמית והשופט מ' מזוז, לכלל מסקנה, כי אין מקום להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי, לפיה דבריו של המבקש בעימות מהווים הדחה בחקירה. לעמדת הנשיאה א' חיות, חילופי הדברים בין המבקש לבין המתלוננת כוללים אמירות ברורות לפיהן ניסה המבקש לשכנע אותה לטעון בפני חוקרי המשטרה כי היא מעולם לא קיימה עמו קשר מיני. הנשיאה א' חיות סברה, כי מתוכן השיחה עולה כי המניע העיקרי אשר עמד מאחורי ניסיונות השכנוע של המבקש היה למנוע את הרס משפחתו ואת שליחתו לכלא, ובמילים אחרות "רצונו למלט את נפשו ולהציל את עורו". משמעות הדבר, כך נקבע, היא כי "הוכח מעבר לכל ספק סביר כי המערער ניסה לשכנע את המתלוננת לחזור בה מחלקים בגרסתה שאין מחלוקת כי הם אמת ולמסור הודעת שקר". בכך התמלאו יסודות סעיף 245(א) לחוק העונשין.

בהמשך, עמדה הנשיאה א' חיות על טענותיו של המבקש, והחליטה לדחותן, אחת לאחת. בכלל זה, נדחו הטענות לפיהן, לא התגבש בעניינו של המבקש היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה בעבירת הדחה בחקירה; מדובר בניסיון לשכנע את המתלוננת לחזור בה מאמרות שאין בהן כדי להפליל את המבקש; אין מקום להרשיע את המבקש בהדחה בחקירה משום שעמד על חפותו במהלך העימות; עומדת למקרה דנן הגנה מן הצדק, מפאת אכיפה ברונית; ויש לזכות את המבקש מעבירת הדחה בחקירה בנימוק של זוטי דברים. בהינתן האמור, נקבע כי בדין הרשיע בית המשפט המחוזי את המבקש בביצוע עבירה של הדחה בחקירה.

בהתייחסה לערעורו של המבקש על גזר הדין, קבעה הנשיאה א' חיות, כי אף הוא דינו להידחות, באומרה כי המקרה דנן אינו נמנה עם אותם מקרים חריגים בהם ערכאת הערעור מתערבת בחומרת העונש שגזרה הערכאה הדיונית. זאת, בשים לב לפגיעה שהסבו מעשי המבקש לערך גילוי האמת, ולעברו הפלילי, בין היתר, בעבירה של שיבוש מהלכי משפט.

אשר על כן, הוחלט לדחות את ערעורו של המבקש, כאמור, פה אחד. מכאן הבקשה שלפניי.

3. לעמדת המבקש, פסק הדין מושא הבקשה מצדיק קיום דיון נוסף, שכן במסגרתו נקבעה הלכה חדשה העומדת בסתירה להלכות קודמות בנוגע להיקף האיסור הקבוע בסעיף 245(א) לחוק העונשין. נטען, בהקשר זה, כי טרם שניתן פסק הדין מושא הבקשה, ניתן היה להרשיע בעבירה של הדחה בחקירה רק נאשמים שבקשו מעד לחזור בו מהודעת אמת שמסר במשטרה, ואילו בפסק הדין מושא הבקשה נקבעה הלכה חדשה וקשה, לפיה ניתן להרשיע בעבירת הדחה בחקירה גם נאשם שביקש מעד לחזור בו מהודעת שקר. המבקש סבור כי יש לקרוא את האיסור הקבוע בסעיף 245(א) סיפא לחוק העונשין במשולב עם ההגנה הקבועה בסעיף 248 לחוק זה, לפיה המעשה נעשה "למען גילוי האמת או מניעת שקר". על כן טוען המבקש, כי הפרשנות הנכונה שיש לתת לעבירת הדחה בחקירה היא פרשנות מידתית האוסרת הדחה לחזרה מהודעת אמת אשר מפלילה את הנאשם בעבירות בהן הורשע, להבדיל מהדחה לחזרה מהודעה כוזבת אשר מפלילה את הנאשם "על לא עוול בכפיו".

טעם נוסף שיש בו כדי להצדיק קיומו של דיון נוסף, כך לטענת המבקש, הוא "מיקומה של הגנת האכיפה הבררנית וכפועל יוצא המבחנים ליישומה". המבקש ציין, כי המדינה העמידה אותו לדין בגין עבירת הדחה בחקירה, ולעומת זאת, בחרה שלא להעמיד לדין את המתלוננת, אשר העלילה עליו עלילת שקר והעמידה אותו בסכנת הרשעה בעבירות חמורות. על כן, מדובר באפליה אשר מעמידה לזכותו הגנת אכיפה בררנית. נטען, כי מאחר שהגנת האכיפה הבררנית היא הגנה עצמאית, הרי שאף לו התמלאו בעניינו יסודות עבירת הדחה בחקירה בעניינו, היה מקום לזכותו. מכל מקום הוסיף המבקש וטען, כי גם בהנחה שטענת אכיפה בררנית היא סעיף משנה של הגנה מן הצדק – צמצומה למקרים חריגים, כפי שנעשה בעניינו, בפסק הדין מושא הבקשה, עומד בסתירה להלכה הנוהגת אשר קבעה מבחן רחב ליישומה. לחילופין טוען המבקש, כי "שאלת גדריה של הגנת זוטי דברים" אף היא מצדיקה קיומו של דיון נוסף. לגישת המבקש, הוא זכאי להגנת זוטי דברים, שכן קריאה של אדם לזולתו לחזור בו מהודעה הכוללת מידע המפליל אותו בכזב הנה מעשה קל ערך.

דיון והכרעה

4. לאחר עיון במלוא החומר, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להורות על קיום דיון נוסף בעניינו של המבקש להידחות.

סעיף 30(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט) קובע כי בית המשפט רשאי להיענות לבקשה לדיון נוסף "אם ההלכה שנפסקה בבית המשפט העליון עומדת בסתירה להלכה קודמת של בית המשפט העליון, או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה של הלכה שנפסקה בענין, יש, לדעתם, מקום לדיון נוסף". זהו תנאי אך לא תנאי מספיק. יש לבחון "האם יש מקום לדיון נוסף" – קרי – האם יש הצדקה עניינית להביא את העניין לדיון נוסף" (ראו: דנ"פ 8439/10 מדינת ישראל נ' כהן פסקה 10 (22.2.2011)). הבדיקה היא קונקרטית – מעשית ועקרונית כאחת (ראו: דנ"פ 7248/18 יואל יצחק נ' מדינת ישראל (8.1.2019)).

בבקשה שלפניי, מנסה המבקש לשוות לטענותיו אופי עקרוני בעל משמעות רחבה, אולם לא כך הוא. עיון בפסק הדין מושא הבקשה לדיון נוסף מעלה כי לא נפסקה בו הלכה חדשה העומדת בסתירה להלכות קודמות, ובוודאי שלא נקבעה הלכה המצדיקה דיון נוסף בה. כידוע, "הלכה חדשה של בית המשפט העליון צריכה לגלות את עצמה על פני פסק הדין ולהיות ברורה ומפורשת" (דנ"פ 7229/16 בן יצחק נ' מדינת ישראל, פסקה 28 (3.1.2017)).

5. המבקש מעלה שתי טענות משפטיות עיקריות אשר נגזרות מהתוצאה, לפיה הוא זוכה מביצוע עבירות המין כלפי המתלוננת. על-פי הקו שהציג המבקש, התוצאה מנקה אותו מביצוע עבירת הדחה בחקירה, שכן הוא לא הורשע בעבירות המין שיוחסו לו, ופעל בעניין מעשה ההדחה דווקא כדי להוציא את האמת לאור. אלא שבחינת נסיבות המקרה מגלה, כי חרף זיכוי מעבירות המין, בדין הורשע המבקש בעבירת הדחה בחקירה, וזאת על-פי ההלכה הקיימת, ולשון שתי ההוראות הרלוונטיות בחוק העונשין.

ההוראה הראשונה והעיקרית היא סעיף 245(א) לחוק העונשין, שכותרתה "הדחה בחקירה", קובעת: "המניע אדם, או מנסה להניעו, שבחקירה על פי דין לא ימסור הודעה או ימסור הודעת שקר, או יחזור בו מהודעה שמסר, דינו – מאסר חמש שנים". יושם אל לב, כי הדגש הוא על הודעה או הודעת שקר, ודוקו לשון הסעיף אינה דורשת הודעה שיש בה כדי להפליל את הנאשם. על-פי העובדות שנקבעו, המבקש ניסה להניע את המתלוננת לחזור בה מגרסתה לפיה הם קיימו יחסי מין. ברם, השניים אכן קיימו יחסי מין, ועל כך אין מחלוקת. זיכוי של המבקש נובע משאלת הכפייה, ולא מהשאלה האם המבקש והמתלוננת קיימו יחסי מין. פניית המבקש אל המתלוננת, והדרך שבה פנה מהווים עבירת הדחה בחקירה, ודרישה כי המתלוננת תמסור הודעת שקר, לפיה היא לא קיימה עמו יחסי מין.

מכאן להוראה השנייה הרלוונטית בחוק העונשין. סעיף 248 לחוק העונשין קובע, כי לנאשם בעבירת הדחה בחקירה עומדת הגנה "אם יוכיח שעשה את המעשה למען גילוי האמת או מניעת שקר". ואולם, מעשה ההדחה במקרה דנן עומד בניגוד לגילוי האמת, ואינו מונע שקר אלא מעודד אותו. זאת משום שכאמור ההדחה מופנית נגד גרסת האמת לפיה המתלוננת קיימה עם המבקש קשר מיני. צא ולמד, כי זיכוי המבקש מהעבירות מין לחוד, והרשעתו בעבירת הדחה בחקירה לחוד. התוצאה של זיכוי נאשם מביצוע עבירה מסוימת אינו מקנה לו חסינות מפני האפשרות של ביצוע עבירת הדחה בחקירה לגבי אותה עבירה. כך בענייננו.

יוזכר, כי עבירת הדחה בחקירה נדונה, לא אחת, בפסיקתו של בית משפט זה, ונקבע כי יש לפרשה באופן רחב על מנת להגן על טוהר ההליך המשפטי ועל ערך גילוי האמת. היינו, כל ניסיון לשכנע אחר להימנע מלמסור הודעה במשטרה, למסור הודעה שקרית או לחזור מהודעה שנמסרה – מהווה עבירה פלילית (רע"פ 7153/99 אלגד נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(5), 754-755 (2001)). בפסק הדין מושא הבקשה, בית משפט זה בחן את המקרה לגופו היטב ובבהירות, תוך יישום ההלכה הקיימת. הודגש, כי במהלך העימות ניסה המבקש לשכנע את המתלוננת למסור גרסה שקרית, לפיה לא קיימה עמו כלל יחסים מיניים, ולחזור בה מדברי אמת שמסרה במשטרה; וכי היסודות של סעיף 245(א) לחוק העונשין התמלאו, וההגנה לפי סעיף 248 לחוק העונשין אינה עומדת למבקש.

6. בהתייחס לטענת ההגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית, הרי שבניגוד לעמדת המבקש, בפסק הדין מושא הבקשה יישם בית המשפט את ההלכה הנוהגת, לפיה "קבלת הטענה תוגבל למצבים חריגים" (ע"פ 7621/14 גוטסדינר נ' מדינת ישראל, פסקה 55 לפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז (1.3.2017)). נקבע, כי המבקש לא הרים את הנטל הנדרש לצורך הוכחת אכיפה בררנית. מדובר, כאמור, בהכרעה הנטועה בנסיבותיו הפרטניות של המקרה שאינה מגלה כוונה לסטות מהלכה קיימת. כך גם דעתי באשר לטענה בדבר הגנת זוטי דברים, שהעלה המבקש.

בהקשר זה, יודגש כי סעיף 245 לחוק העונשין מופיע בפרק ט' לחוק העונשין "פגיעות בסדרי השלטון והמשפט" וסימן א' בתוכו - "שיבוש עשיית משפט". ניסיונו של נאשם להניע מתלוננת בעבירת מין לחזור בה מגרסתה וודאי אינו עניין של מה בכך. אין אנו עוסקים בזוטי דברים או בעבירה שאין לאכוף אותה, ושאינה נאכפת במקרה המתאים. על אחת כמה וכמה הדברים נכונים כאשר מדובר במתלוננת כבת 18 במועד ביצוע עבירה ההדחה, כאשר ברקע קיומם של יחסי מין בהיותה כבת 15 שנה עם המבקש

שמבוגר ממנה בכ-22 שנה. האינטרס הציבורי להילחם נגד תופעה זו בדמות העמדת נאשם לדין הינו ברור ומובהק.

7. בשולי הדברים, ראוי להדגיש, כי חרף ניסיונו של המבקש לעטות על טענותיו כסות עקרונית, מדובר, למעשה, בטענות ערעוריות מובהקות, אשר הליך של דיון נוסף אינו האכסניה המתאימה לדון בהן ובוודאי שאין בהן כדי להצדיק קיום דיון נוסף (דנ"פ 2489/18 אבו סרארי נ' מדינת ישראל (28.3.2018); דנ"פ 4488/18 שמשון רחמני נ' מדינת ישראל (11.6.2018). טענות אלו הועלו במסגרת כתב הערעור, נדונו לגופן ביסודיות בפסק הדין מושא הבקשה, ונדחו.

נראה, אפוא, כי פסק הדין מושא הבקשה אינו קובע כל הלכה חדשה אלא מיישם את הדין הקיים על נסיבות המקרה דנן, ולכן אין כל הצדקה לקיים בו דיון נוסף. נעיר גם כי פסק הדין ניתן פה אחד, וכבר נפסק כי עובדה זו נושאת אף היא משקל בעת בחינת בקשה לקיום דיון נוסף (דנ"פ 3154/18 ורון נ' מדינת ישראל (27.5.2017); דנ"פ 6580/18 אי.די.בי חברה לאחזקות בע"מ נ' מדינת ישראל (19.11.2018)).

סוף דבר

8. הבקשה לדיון נוסף נדחית, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, ט"ו באדר א' התשע"ט (20.2.2019).

ש ו פ ט